

24.4.2020

**Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Järvenpään
Sävelpuiston asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta**

HEL 2020-005776 T 10 03 01

Järvenpään kaavoitus on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuumuseolta lausuntoa osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan hankkeessa Sävelpuisto - asemakaavan muutos. Alueellisen vastuumuseon kulttuuriympäristötehtävän mukaisesti Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo antaa lausunnon arkeologisen kulttuuriperinnön sekä rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta.

Suunnittelualue sijaitsee Järvenpään rautatieasemasta noin kilometri etelä-lounaaseen, joten alue on erittäin keskeisellä paikalla. Aloitteen asemakaavan muutokselle on tehnyt Järvenpään kaupunki ja se on myös maanomistaja alueella.

Asemakaavan muutos koskee Sävelpuiston puistoaluetta, vedenpuhdistamon aluetta ja ympäröiviä katualueita. Se rajautuu idässä Juholankadun länsilaidalla sijaitsevaan asuinalueeseen, etelässä Sipoontiehen, lännessä Tervanokantiehen ja pohjoisessa Urheilutiehen. Suunnittelualue halkoo pohjois-etelä-suuntainen Sibeliuksenväylä, joka on keskeinen väylä saavuttaessa kaupunkiin etelän suunnalta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa mainitaan, että suunnittelualue voi tarjota kaavasuunnitteluprosessin edetessä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kerrotaan, että asemakaavan vaikutuksia mm. yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, luontoon ja maisemaan arvioidaan kaupungin omana työnä ja tulokset esitetään kaavaselostuksen yhteydessä.

Kaavasuunnittelun tavoitteena on tutkia edellytyksiä kaupunkikuvallisesti korkealaatuisen kerrostalo- ja palvelurakentamisen osoittamiseksi Sävelpuiston alueelle osayleiskaavan reunaehtojen mukaisesti sekä tutkia Tervanokan puhdistamoalueen kehittämismahdollisuuksia. Alueella on tällä hetkellä voimassa Järvenpään keskustan osayleiskaava 2030 (voimaan 2015).

Alue on kulttuurihistoriallisesti merkittävä, sillä Tervanokan alueella on sijainnut toinen Järvenpään alueen historiallisista kylistä. Suunnittelualue sisältää huomattavia maisemallisia arvoja ja se sijaitsee maanrakennusmerkittävässä rakennetussa kulttuuriympäristössä (Tuusulan

24.4.2020

Rantatien kulttuurimaisema sekä Tuusulanjärven ympäristö). Suunnittelualueen etelälaidalta alkaa valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Tuusulan Rantatien kulttuurimaisema). Kyseessä on laaja Tuusulanjärven itärannan kattava alue, jonka keskeinen elementti on Tuusulan rantatie sekä siihen linkittyvä kulttuurimaisema. Lisäksi kaava-alueen vieressä on toinen RKY-alue, Järvenpään kirkko.

Alueen arkeologisten selvitysten lähtötilanne on hyvä. Järvenpään alueella on tehty esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi vuonna 2001 (Kreetta Lesell/Museovirasto). Keskustan osayleiskaavaa 2030 varten tehtiin arkeologinen inventointi Tervanokan alueella (Vesa Laulumaa 2014/Museovirasto) ja vuonna 2017 on yleiskaava 2040 prosessin aikana tehty koko kunnan kattava historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi (Katja Vuoristo 2017/Museovirasto).

Suunnittelualueella Sibeliuksenväylän ja Tervanokantien välisellä puistomaisella viheralueella sijaitsee inventoinnin (Vuoristo Katja, 2017) perusteella muinaismuistolain (295/63) suojaama kiinteä muinaisjäännös: historiallisen ajan kylätontti Järvenpää Träskända (mj-rekno 1000030880). Tervanokan alueen niemekkeellä on muinoin sijainnut Järvenpään kylä, johon on 1500-luvulla kuulunut 8 taloa. 1600-luvun lopun historiallisten karttojen perusteella on Tervanokantien itäpuolella nykyisellä puistoalueella sijainnut kolme kylän viidestä talosta. Tervanokantie noudattelee osittain vuoden 1697 karttaan merkittyä linjausta. Alue on autioitunut 1800-luvun alussa ja myöhemmin ollut peltona, joten alueella on arkeologista potentiaalia. Inventoinnissa arvioidaan, että puistoalueella on todennäköisesti säilynyt vanhaan kylätonttiin liittyviä rakenteita tai kulttuurikerroksia.

Arkkitehtuuritoimisto B & M OY on laatinut asemakaavoituksen luonnosvaihetta varten suunnittelualueelle kaksi viitesuunnitelmaa: VE1 ja VE2. Molemmissa viitesuunnitelmissa on Sibeliuksenväylän itäpuolelle luonnosteltu kerrostalorakentamista tällä hetkellä peltokäytössä olevalle alueelle. VE1-vaihtoehdossa Sibeliuksenväylän itäpuolelle on luonnosteltu 3-6 kerroksisia kerrostaloja rakennusryhminä, joissa on vaihtelevankorkuisia polveilevia rakennusmassoja. Vaihtoehdossa VE2 Sibeliuksenväylän itäpuolelle on luonnosteltu kolme korttelia kerrostaloja, joiden pihat avautuvat itään. Rakennusten korkeus vaihtelisi 3-6 kerrokseen. Alueelle on voimassa olevassa osayleiskaavassa merkitty kerrostalovaltaista asumista (AK) sekä tontin eteläosaan asumisen, kaupallisten palveluiden, kulttuurin ja vapaa-ajan toimintojen mahdollistaminen (P/A). Sibeliuksenväylän itäpuoli tulisi olemaan hyvin tehokkaasti rakennettu.

24.4.2020

Sibeliuksenväylän itäpuoliselle suunnittelualueelle on merkitty historiallisen kartta-aineiston perusteella yksi mahdollinen muinaisjäänös, Tervanokka-niminen torpan paikka (mj-reknro 1000036491), mutta Museovirasto on kuitenkin arvioinut, että kohde olisi tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Arkeologisen kulttuuriperinnön näkökulmasta rakentamista voidaan tällä alueella osayleiskaavan mukaisesti sijoittaa.

Lähtötilanteessa Sibeliuksenväylän ja Tervanokantien välisen alueen pohjoisosassa sijaitsee vedenpuhdis-tamoon liittyvää rakennuskantaa, huoltorakennuksia sekä matonpesupaikka ja alueen eteläosa on puistomaista puustoista viheraluetta. Puisto on osa Järvenpään Rantapuiston kokonaisuutta. Osayleiskaavassa 2030 Sibeliuksenväylän vierusta jätetään lähivirkistysalueeksi (VL) ja alueen länsiosaan Tervanokantien varrelle on osoitettu palveluiden ja hallinnon alue (P), jonka pääkäyttötarkoitus on julkisten ja yksityisten palveluiden sijoittaminen, mutta alueelle saa sijoittaa myös niihin tukeutuvaa asutusta.

Muinaisjäänösinventointi, missä kylätontti Järvenpää Träskända määriteltiin, on tehty osayleiskaavan 2030 vahvistamisen jälkeen. Inventoinnissa arvioidaan, että alueen pohjoisosassa sijaitseva vedenpuhdis-tamoon liittyvää rakennuskanta, huoltorakennukset sekä matonpesupaikka ovat todennäköisesti tuhonneet näiltä kohdin arkeologiset jäänteet.

Viitesuunnitelma VE1 vaihtoehdossa Sibeliuksenväylän ja Tervanokantien välinen alue säilyy puistona, mutta sitä kehitetään maisemallisista ja toiminnallisista lähtökohdista. Toimintoja voisivat olla esim. kiipeily, pelikentät, liikennepuisto ja maastoon on suunniteltu uusia kevyen liikenteen reittejä, jotka polveilevat puistoalueella. Tällä alueella vallitseva maankäyttö ei siis juurikaan muuttuisi ja alueen säilyminen puistomaisena virkistysalueena turvaisi muinaisjäänösalueen säilymistä ja myös vanha kulttuurimaisema säilyisi suhteellisen avoimena. Asemakaavan muutoshankkeen yhteydessä tulisi muinaisjäänös merkitä kaavaan asianmukaisella merkinnällä (sm) ja kaavaselostuksessa tulisi tulla esiin suojele lain nojalla: ”Muinaismuistolain (295/63) suojaama kiinteä muinaisjäänös”.

VE2 viitesuunnitelmassa Sibeliuksenväylän ja Tervanokantien väliselle puistoalueelle sijoitetaan kaksi pientalojen nauhaa asuntojen (22 kpl) pihojen avautuessa lounaan suuntaan. Lyhyempi pientaloryhmä on sijoitettu Tervanokantien laitaan ja toinen pidempi nauha sen itäkoillispuolelle ja talonauhojen väliin on suunniteltu katuyhteyttä. Alue

24.4.2020

muuttuu rakennetummaksi. Rakentaminen painottuu lähemmäksi Ter-
vanokantietä, jolloin Sibeliuksenväylän varsi säilyy vehreänä. Enem-
mistö suunnitelluista asunnoista osuu muinaisjäännösalueelle. Vain
osa pohjoisimmista asunnoista jää muinaisjäännösalueen ulkopuolelle.

Lähtökohtaisesti muinaismuistolain suojaamien kiinteiden muinaisjään-
nösten päälle ei tule osoittaa niiden säilymistä uhkaavaa muuttuvaa
maankäyttöä. Mikäli hankesuunnitelmien tarkentuessa muinaisjään-
nösaluella suunnitellaan muuttuvaa maankäyttöä, on hankkeeseen ryh-
tyjän teetettävä muinaisjäännösalueella riittävät arkeologiset tutkimuk-
set. Muuttuva maankäyttö alueella laukaisee muinaismuistolain 13§
mukaiset neuvottelut, joissa Museoviraston kanssa käydään läpi mah-
dollinen muinaisjäännökseen kajoaminen ja määritellään sen ehdot.

Myös VE1 vaihtoehdossa, missä puistoa kehitetään toiminnallisista läh-
tökohdista, on kaavaprosessin aikana hyvä neuvotella museoviran-
omaisen kanssa mahdollisesta arkeologisen dokumentoinnin tarpeesta.

Kulttuurimaiseman kannalta kaavahankkeessa on keskeistä määritellä
uudisrakentamisen reunaehdot lähiympäristöltään merkitystiheässä
kulttuuriympäristössä. OAS-aineistossa on mukana Tuusulanjärven itä-
rannan maisemanhoitosuunnitelma (MA-Arkkitehdit Oy, 2007), jossa
Sävelpuisto on mukana lähinnä näkymälinjojen osalta.

Kaava-aineistossa mukana olevalla asemakaavan viitesuunnitelmalla
ja siinä esitellyillä vaihtoehdoilla, sekä
eri vaihtoehtojen korkeuksilla, massoittelulla ja asunnoista saatavilla
näkyillä, on selkeä, ellei jopa määräävä suhde Tuusulanjärven näky-
mään. Tämä tekijä tulisi kirjoittaa kaava-aineistossa auki, ja kaavan
vaikutusten arvioinnissa tulisi myös selkeästi selvittää uudisrakentami-
sen korkeutta suhteessa Tuusulanjärveltä näkyvään maisemakuvaan.

Lisäksi vaikutuksen arvioinnissa tulee varmistaa RKY-alueen, Järven-
pään kirkon kaupunkikuvallisen aseman säilyminen tai mahdollinen
vahvistaminen.

Vasta tällaisen tarkastelun jälkeen kyetään ottamaan yksityiskohtaisesti
kantaa esitettyjen vaihtoehtojen soveltuvuuteen kaupunkiympäristön
kannalta.

Korkeaan rakentamiseen museon otti kantaa jo vuonna 2014 osayleis-
kaavasta antamassaan lausunnossa.

Tuolloin museo totesi, että ylikorkea rakentaminen ei kuulu suomalai-
seen kaupunkirakentamisen jatkumoon eikä se ole kaupunkikeskusto-

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

5 (5)

24.4.2020

jen hallittua, inhimilliseen mittakaavaan ja viihtyvyyteen perustuvaa kehittämistä.

Lisätiedot

Heini Hämäläinen, tutkija, puhelin: 0931064993
heini.hamalainen(a)hel.fi
Juha Vuorinen, tutkija, puhelin: 0931036940
juha.h.vuorinen(a)hel.fi

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu